

Gradnja franjevačke residencije (samostana) u Čitluku*

Čitluk, 18. kolovoza 1924.

U 1923. otpočela se kod nas praviti franjevačka residencija (samostan) sv. Blaža, koji će ujedno služiti kao župski stan. Čitluk je srce Brotnja koje ima 15.000 katolika, 7 župskih ureda, 4 osnovne narodne škole sa 8 učiteljskih sila, 6 hrvatskih seljačkih zadruga, jedan poštanski ured, financijalnu i oružničku postaju. Oo. su franjevci pregnuli da tu u središtu Brotnja podignu svoju residenciju koja će biti stječište duhovnoga života i prosvjete.

Naša braća u Americi budno prate ovo korisno poduzeće po

hrvatski narod. Zauzetnošću gg. Josipa Dugandžića Perina i Nikole Sulića iz Čitluka, sakupljen je jedan lijep milodar, kojeg smo već primili. Darovaše po 10 dolara: Josip Dugandžić, Nikola Sulić iz Čitluka, Ivan i Kata Kordić s Vionice; po 5 dolara: Josip Sulić, Križan Milović, Mate Buntić, Josip Tokić, svi iz Čitluka, Lovre Sivrić iz Međugorja; po 3 dolara: Boško Šego iz Bijakovića, Marko Glavinčić iz Dretelja; po 2 dolara: Ivan Bogdan iz Jara, Andrija Leko iz Ljutoga Doca, Stanko Gabrić sa Selišta, Mato Šušić s Vionice; po

1 dolar Blaž Džeba i Stojan Džeba iz Čula, Ante Soldo iz V. Ograđenika, Grgo Drežnjak iz Goranaca, Ivan Zovko iz Pologa i Stipe Juričić iz Čitluka. Ukupna svota iznosi 75 dolara.

Našim dragim darovateljima, koji su od svoga zaloga otkidivali i u ovu gradnju svoj obol pridonijeli, najsrdajni hvala! Preporučujemo se i u buduće, te ih molimo da i druge naše zemljake oduševе i potaknu na sabiranje milodara za ovo žarište katoličke i hrvatske misli u Brotnju.

Za crkveni odbor:
O. fra Paško Martinac župnik
Mato Zubac potpredsjednik

Narodna sloboda, VI., 34, Mostar,
22. kolovoza 1924., str. 2. ✍

* Tekst donosimo u izvorniku. Ispravljane su samo očite pogreške ako ih je bilo.

Belgija u prociepu*

Piše: **T. Z****

Nikoga, tko je pažljivo pratio razvoj prilika na zapadu Europe u koji su došle angloameričke čete, nije iznenadilo naglo zaoštrenje položaja u Francuzkoj, a osobito u Belgiji. Dalekovidni ljudi predviđali su da će jednog dana doći do loma u tzv. pokretima otpora između pristaša građanskih stranaka i revolucionaraca.

Građanske stranke su uvijek težile za nekim smirenjem, za učvršćenjem prilika i osiguranjem budućnosti, uvijek su htjele da pred sobom imaju osiguran put i da budu zaštićene od svih iznenađenja. Revolucionarne skupine, međutim, osobito one komunističke, želile su i žele srušiti sve, stvoriti kaos i postići svoje ciljeve grubom

silom. Među njima je moglo doći do trenutačnih paktova, ali nikada do iskrenog sporazuma.

Belgija je za to najbolji primjer. Za vrijeme dok je zemlja bila zaposjednuta radio je u njoj pokret otpora. U njemu su sudjelovale skoro sve stranke, pa i neke desničarske. Suradnja između njih i komunista bila je teška, ali je unatoč svim nesuglasicama postojala. Djelatnost tog pokreta nije bila tako velika kao onoga u Francuzkoj, ali je ipak bila snažna.

Njemačke čete ispraznile su zemlju. Angloamerička vojska ušla je u Belgiju, prešla je preko nje svojim teškim i lakim oružjem, zaposjela je sva sela i gradove. U Belgiji je nastala fronta. Napokon je i fronte

nestalo. Za vrijeme borbi izicao se je i pokret otpora preko svojih oružanih skupina, i Angloamerikanci priznaju da im je njihova pomoć bila od koristi.

Nakon što je i posljednji njemački vojnik napustio zemlju vratila se u Bruxelles vlada, sazvala je parlamenat, dala izvješće o svome radu u emigraciji, odstupila i prepuštala narodnom predstavništvu da povjeri upravu zemlje ljudima u koje ima povjerenja. U novu vladu ušli su skoro svi bivši ministri, a u nju je ušlo i nekoliko predstavnika pokreta otpora, među kojima je bilo prikrivenih i neprikrivenih komunista.

Pokret otpora izgubio je razlog obstanka. Više nije bilo ni jednog

neprijateljskog vojnika u zemlji, opet je uzkrsnula belgijska vojska, redarstvo je trebalo preuzeti brigu o redu i sigurnosti, ali su naoružani pristaše pokreta otpora krstarili zemljom, pravili nasilja, pljačkali, sudili tzv. kolaboracionistima. Pokret otpora postao je državom u državi.

Razumljivo je da je u tom pokretu otpora prevladavao komunistički utjecaj. Komunisti su bili njegovi najdjelatniji članovi, bili su ljudi koji su zapravo jedini znali što hoće i koji su bezobzirno išli prema svome cilju. Pri tome se nisu osvrtnali na ustaljena načela, kojima se rukovodio prosječni belgijski čovjek, gazili su sve ono u što je on i prije i za vrijeme rata nepokolebivo

* Tekst donosimo u izvorniku. Ispravljane su samo očite pogreške ako ih je bilo.

** fra Tihomir Zubac

Iz sadržaja

IZ LJETOPISA	4
STRATIŠTA	23
POBIJENI	27
GLAS O MUČENIŠTVU	33
ODJEK U PUKU	34
DJELA POBIJENIH	36
NATJEČAJ	39
POVIJESNE OKOLNOSTI	43
IZ VICEPOSTULATURE	56
PODLISTAK	57

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subraće«, XV., 2 (29),
Široki Brijeg, srpanj – prosinac, 2022.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
Kard. Stepinca 14, 88220 Široki Brijeg
Avenija G. Šuška 2, 10040 Zagreb

Veza:
tel.: +387 39 700-325
faks: +387 39 702-936
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF; 6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR; CH 8,50 CHF; SAD 13 USD;
Canada 13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga...:

- poštanskom uputnicom
- UniCredit Bank d.d. Mostar; Korisnik: Hercegovačka franjevačka provincija; Svrha: prilog Vicepostulaturi
br. računa: 3381602276649744
devizni račun:
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

Urednikova riječ

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Dok nam upravo prijete, tamo na jesen, podinačicom podinačice pošasti Covid-19, na svjetlo dana puštamo još jedan broj našega glasila. Primijetih da je već punih 15 godina kako to glasilo traga za istinom o pobijenim hercegovačkim franjevcima i o pobijenim članovima vjernoga puka Božjega. Istina, samo iz vremena Drugoga svjetskoga rata i poraća, ali to traganje doziva nam u pamet da bi netko trebao počti tragati i za ostalima našima ubijenima na pravdi Boga u nekim drugim vremenima. Samo se tako gradi zdrav i pobjednički identitet.

Ovo suvremeno doba to, pak, u posljednje vrijeme pretače u govor o kulturi sjećanja. Kršćanstvu je sve odavno jasno. Ono je cijenilo i cijeni svakoga čovjeka bez obzira na vjeru i boju kože. Svi smo djeca Božja. Na žalost, nekima u hrvatskome društvu, kako onom vjerničkom dijelu tako i onom nevjerničkom, još kao da sve nije jasno. Istina o prošlosti gura se pod tepih, ne želi se o njoj progovoriti jasno i glasno, njeguje se kult nezamjeranja, lakta se i grabe se položaji. Do kada tako? Očito dok ne izgubimo tu prošlost, a s njom i slobodu te državu.

Koliko je važno u pravo vrijeme donijeti pravu odluku dobro nam pokazuje i film Dominika Sedlara *Razgovor*. Napravljen je na temelju prijepisa sudbonosnoga razgovora 1945. između Josipa Broza Tita i nadbiskupa Alojzija Stepinca. Prvi gradi kraljevstvo zemaljsko bez Boga i zločinačko po svojoj mjeri, drugi gradi kraljevstvo nebesko s Bogom i prijateljsko čovjeku kroz Crkvu u hrvatskome narodu. Jakov Sedlar, koji je pronašao taj prijepis, pod prisegom je posvjedočio da je nesretni Tito priznao da je zapovjedio ubojstvo franjevac na Širokom Brijegu (čitaj svugdje), odnosno da on nije ništa mijenjao u tom pronađenom zapisu. Pročitajte kratko o tome u glasilu i obvezno pogledajte film *Razgovor*. Nemojte da vam se dogodi da nemate vremena za njega, ali da imate vremena za govor ovog bezbožnog suvremenog vremena kroz medije, i na razne druge načine, sedam dana u tjednu. Trebali bismo kao kršćani konačno shvatiti da je naš govor ispravniji i bolji od govora bezboštva.

Neka budućnost bude Božja i naša. Bit će budemo li to htjeti.

Mir vam i dobro!

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja. »Prema odredbama vrhovnog svećenika Urbana VIII., zabranjeno je da sluga Božji, bez prethodnog dopuštenja Svete Stolice, bude predmetom javnoga crkvenog štovanja. Te odredbe nipošto ne priječe privatnu pobožnost sluzi Božjem, niti spontano širenje njegova glasa svetosti ili mučeništva i znakova. (čl. 117, § 1. i 2.)

Ako nije pronađeno nepropisno štovanje, biskup ili njegov ovlaštenik pristupa sastavljanju izjave o neiskazivanju štovanja, tj. izjave kojom se potvrđuje da se odluke Urbana VIII. poštuju. (čl. 119, § 1.)«

Iz Upute Majka Svetaca